

ROBERT MUSIL

ÜÇ

KADIN

ÇEVİRİ: ZEHRA AKSU YILMAZER

ROBERT MUSIL

ÜÇ KADIN

Can Modern

Üç Kadın, Robert Musil

Almanca aslından çeviren: Zehra Aksu Yılmaz

Drei Frauen

İlk baskı: Rowohlt, 1924

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Rowohlt, 1975

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Helikopter Yayınları, 2009

Can Yayınları'nda 1. basım: Şubat 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Editör: Anıl Alacaoğlu

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi A Blok No: 3/1 Z. Kat

Avcılar, İstanbul

Sertifika No: 44451

ISBN 978-975-07-6300-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ROBERT MUSIL
ÜÇ KADIN

ÖYKÜ

Almanca aslından çeviren
Zehra Aksu Yılmazer

♥can

Robert Musil'in Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Birleşmeler, 2023

ROBERT MUSIL, 1880'de Avusturya'da doğdu. Askerî lisede eğitim aldıktan sonra makine mühendisliği bölümünden mezun oldu. Yalnızca bir yıl süren araştırma görevliliğinin ardından aile geleneğinin dışına çıkarak Berlin'de felsefe ve psikoloji okudu. Bu dönüm noktasında ilk yapıtı olan *Genç Törless'in Buhranları* romanını yazdı. Eserinin ilgi görmesiyle birlikte Musil kendini bütünüyle edebiyata adadı. Fakat dönemin birçok büyük sanatçısı gibi yalnızlık ve yoksulluk içinde yaşadı. Eserleri Naziler tarafından yasaklanınca eşiyle birlikte Cenevre'ye göç etti. 20. yüzyıl Avrupa'sına dair sosyopolitik gözlemleri drama, öykü ve romanlarının temelini oluşturdu. Hayatı boyunca üzerinde çalıştığı ve tamamlayamadığı eseri *Niteliksiz Adam* modern roman türünün önemli başyapıtlarındandır. 1908'de fragman olarak yayımlanan "Sakin Veronika'nın Baştan Çıkışı", daha sonra "Aşkın Tamamlanışı" öyküsü de eklenerek *Birleşmeler* adlı derlemede son halini aldı. Musil 1942'de öldü.

ZEHRA AKSU YILMAZER, Giresun'da doğdu, Almanya'da büyüdü, Ankara Hacettepe Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nden mezun oldu. Almancadan Türkçeye pek çok kitap çevirdi; çevirilerinden bazıları: Robert Musil, *Üç Kadın*; Stefan Zweig, *Macellan*; Hermann Hesse, *Doğu Yolculuğu*; Gustav Meyrink, *Kardinal Napellus*; Carl Gustav Jung, *Dört Arketip*; Heiner Müller, *Hamlet Makinesi*; Herfried Münkler, *İmparatorluklar*; Uwe Timm, *Sıcak Yaz*; Lukas Bärfuß, *Yüz Gün*; Leo Perutz, *Dokuzla Dokuz Arasında*; Monika Maron, *Uçucu Kül*;

Wolfgang Schivelbusch, *Keyif Verici Maddelerin Tarihi*; Melinda Nadj Abonji, *Güvercinler Havalanırken*; Hans Belting, *Floransa ve Bağdat*; Arno Schmidt, *Leviathan ya da Dünyaların En İyisi*; Rainer Maria Rilke, *Duino Ağıtları*; Gotthold Ephraim Lessing, *Düzyazı Fabllar*; Sigmund Freud, *Totem ve Tabu* (İstanbul Psikanaliz Derneği 2021 Çeviri Başarı Ödülü); Katerina Poladjan, *Bana Evimizi Anlat Anahid*; Stefan Zweig, *Brezilya*. İstanbul'da yaşıyor.

İçindekiler

Grigia	11
Portekizli Kadın	37
Tonka	61

GRIGIA

Bir dönem gelir, hayat sanki devam etmekte tereddüt ediyormuş ya da akışını değiştirmek istiyormuş gibi belirgin biçimde yavaşlar. Böyle bir dönemde insanın başına kolayca bir felaket gelebilir.

Homo'nun hasta, küçük bir oğlu vardı; hastalığı bir seneden beri ne düzeliyor ne de kötülüyordu, doktor onun uzunca bir süreliğine kaplıcaya götürülmesini istemişti ama Homo bu seyahate katılmakta kararsızdı. Giderse kendinden, kitaplarından, planlarından ve hayatından çok ayrı kalacaktı gibi geliyordu ona. Homo gönülsüzlüğünün büyük bir bencillik olduğunu düşünüyordu, ama daha ziyade kendini çözmekti belki de, zira daha önce karısından bir gün bile ayrı kalmamıştı; onu çok sevmişti, hâlâ da çok seviyordu ama çocuk yüzünden bu sevgi, içine sızan suyun hiç durmadan aşındırdığı bir taş gibi çatlamıştı. Kendi bilgi ve iradesi dışında sevgisinden asla bir şey yitirmeyen Homo, çatlamanın yeni özelliğine hayret ediyordu ve seyahat hazırlıkları ne kadar uzun sürse de, gelecek yazı tek başına nasıl geçireceği gözünde bir türlü canlanmıyordu. Tek bildiği, kaplıcalardan ve dağ kasabalarından hiç hazzetmediğiydi. Sonunda tek başına geride kaldı, iki gün sonra da Fersena Vadisi'ndeki eski Venedik altın madenlerini yeniden aç-

mak isteyen bir şirkete ortak olmaya davet edildiği bir mektup aldı. Mektup, birkaç yıl önce bir seyahatte tanışıp bir-iki gün dostluk ettiği bir beyden, Mozart Amadeo Hoffingott'tandı.

Buna rağmen, girişimin ciddiyetinden ve sağlamlığından en ufak bir kuşku duymadı. İki telgraf çekti; birinde, karısına hemen yola çıkacağını ve adresini daha sonra bildireceğini söylüyor, diğerinde de, maden açma çalışmalarına jeolog olarak katılmayı ve girişime belki büyükçe bir miktar para yatırmayı kabul ediyordu.

Dut ve üzüm yetiştirilen, kendi halinde zengin bir İtalyan kasabası olan P.'de uzun boylu, yakışıklı, esmer, hep hareket halinde bir adam olan yaşıtı Hoffingott'la buluştu. Öğrendiğine göre, şirket muazzam bir Amerikan finansmanına sahipti ve iş büyük çaplı olacaktı. Bu arada, ön hazırlıklar için ikisi ve diğer üç ortaktan oluşan bir ekip vadide keşif gezisine çıkacaktı, atlar satın alınmıştı, araçlar bekleniyor, işçiler tutuluyordu.

Homo pansiyonda değil, nedenini kendisi de bilmiyordu ama Hoffingott'un bir İtalyan tanıdığıının evinde kalıyordu. Orada dikkatini çeken üç şey vardı. Güzel, maun bir kerevet üstünde tarifsiz serinlikte yumuşak yataklar. Tarifsiz karmaşıklıkta, zevksiz ama kendi içinde bir bütün oluşturan, acayip desenli duvar kâğıtları. Ve bambudan bir sallanan sandalye; insan bu sandalyede sallanırken duvar kâğıtlarına baktığında, iki saniye içinde hiç yoktan muazzam boyutlara ulaşip sonra yine kendi içine çekilen dalların yükselen ve alçalan karmaşasına dönüşürdü.

Sokaklarda kar ve güney karışımı bir hava vardı. Mayıs ortasıydı. Akşamları sokaklar büyük ark lambalarıyla aydınlatılıyordu, enlemesine gerilmiş iplere asılı ark lambaları o kadar yüksekteydi ki, altlarındaki sokaklar karanlığının içinden geçilip gidilen lacivert uçurumlar

gibiyken, yukarıda, uzayda tıslayan beyaz güneşler dönüyordu. Gündüzleri üzüm bağları ve orman görülyordu. Orman kışı kırmızı, sarı ve yeşille atlatmıştı; ağaçlar yapraklarını dökmediğinden, kuru ve taze yapraklar mezarlık çelenkleri gibi karmakarışık örülmüştü, hâlâ çok iyi seçilebilen kırmızı, mavi ve pembe küçük villalar ise kendilerine yabancı, acayip bir biçim yavaşını tüm dünyaya duygusuzca sergilercesine rasgele atılmış zarlar gibiydi. Fakat yukarıdaki orman karanlıktı ve dağın adı Selvot idi. Ormanın üst tarafında, geniş, yumuşak dalgalarla komşu dağları aşarak küçük, dik vadiye eşlik eden karla kaplı dağ yaylaları vardı, keşif heyeti bu küçük vadiye girecekti. Süt getirip *polenta* almak için indiklerinde bu dağlardan adamlar, çayırdaki çiçekler misali dağ yarıklarında bol miktarda büyüdükleri söylenen saf kuvars ve ametist de getiriyorlardı bazen ve bu muhteşem güzellikteki masal nesnelere, bazı gecelerdeki yıldızlar gibi yabancı bir aşinalıkla titreşen bu yörenin görüntüsünün altında özlemle beklenen bir şeyin gizlendiği izlenimini daha da güçlendiriyordu. Atlarını vadiye sürdüklerinde ve saat altıda Sankt Orsola'dan geçtiklerinde, etrafı çalılıklarla kaplı bir çayın üzerindeki küçük taş köprüde yüz değilse de kesinlikle iki düzine bülbül ötüyordu; ortalık apaydınlıktı.

Vadinin derinliklerinde tuhaf bir yere vardılar. Burası bir tepenin yamacındaydı; izledikleri patika, şimdi adeta büyük, yassı bir taştan diğerine sığıyor ve kısa, dik yollar halinde, dereler gibi kıvrıla kıvrıla bayır aşağı çayır-lara akıyordu. Yolda durulduğunda karşıda bakımsız, yoksul köy evleri vardı sadece, fakat çayırlardan yukarı-lara bakıldığında, eski çağlarda kazıklar üzerine inşa edilmiş bir köye ışınlandığı duygusuna kapılıyordu insan, zira tüm evlerin vadiye bakan tarafları yüksek direkler üzerine oturtulmuştu, az ötedeki helaları ise tahtirevan-

lar gibi, ağaç boyundaki ince direklerle yamacın üzerinde havada asılı duruyordu. Bu köyün etrafındaki manzara da tuhaftı. Yarım daire biçiminde bir duvar oluşturan sarp doruklu dağlardan ibaretti; dağların dimdik indiği yerde, ortadaki koni benzeri ormanlık alanın etrafını çepeçevre dolanan bir çukurluk vardı ve boş bir kek kalıbını andıran bu dünyanın küçük bir parçası dereyle bölünerek, dere nin vadi boyunca uzanan, köyün de olduğu öteki kıyısına yaslanıyordu. Karın altı çalı çırpı doluydu, ortada başıboş karacalar dolaşıyordu, ortadaki ormanın kubbesinde dağ-horuzu çiftleşme çağrısına başlamıştı bile, güneş gören çayırlarda açan sarı, mavi ve beyaz yıldız çiçekleri o kadar iriydi ki, etrafa bir çuval para saçılmış gibiydi. Köyün arkasından tepelere doğru çıkıldığında, tarlalar, çayırlar, samanlıklar ve oraya buraya serpiştirilmiş evlerin kapladığı, çok geniş olmayan bir düzlüğe varılıyor, vadiye doğru uzanmış bir burcun üzerindeki küçük kilise ise güzel havalarda nehrin ağzının önündeki deniz gibi uzak görünen dünyaya bakıyordu; güzelim ovanın altın sarısı uzaklığının nerede bittiği, göğün oynak bulut zemininin nerede başladığı pek ayırt edilemiyordu.

Burada güzel bir hayata adım atılmıştı. Gündüzleri dağlarda, çökmüş eski maden galerilerinde ve yeni sondaj denemelerinde ya da geniş bir yolun yapılması planlanan vadinin patikalarındaydılar; karın erimesine şimdiden gebe, yumuşak ve uçsuz bucaksız bir havadaydılar. İnsanlara para saçıp tanrılar gibi hüküm sürdüler. Kadın erkek herkesi işe koştular. Erkeklerden çalışma ekipleri kurdu lar ve onları haftalarca kalacakları dağlara yolladılar, kadınlardan ise, geçilmesi zor patikalardan yedek alet ve kumanya getirecek taşıma kafileleri oluşturdu lar. Taş okul binası malzemelerin muhafaza edildiği ve nakledildiği bir depoya dönüştürüldü; sert bir erkek sesi yârenlik ederek bekleyen kadınları birbiri ardına çağırıyordu ve

kadınların sırtlarındaki büyük, boş sepetler dizleri bükülene, boyun damarları şişene dek dolduruluyordu. Genç, güzel bir kadının sepeti doldurulduğunda gözleri yuvalarından fırlıyor, dudakları aralanıyordu; sıraya giriyordu, işaret verilince de bu sesi soluğu kesilmiş hayvanlar, bir bacağına diğerinin önüne atarak uzun kuyruklar halinde yokuşu yavaş yavaş tırmanıyorlardı. Fakat leziz, ender bir yükü taşıdıkları, ekmek, et ve şarap, demir aletler fazla dikkat gerektirmiyordu, yevmiyeleri haricinde çiftlikte işe yarayacak bir şeyler de nasiplerine düştüğünden bu yükü seve seve taşıyor, dağlara bereket getiren beylere bir de teşekkür ediyorlardı. Bu da muhteşem bir duyguydu; dünyada başka her yerde olduğu gibi nasıl bir insan olduğuna –güvenilir mi, güçlü ve korkulacak biri mi, yoksa zarif ve güzel mi– bakılmıyordu burada, insan nasıl biri olursa olsun, hayatın meseleleri hakkında ne düşünürse düşünsün, bereket getirdiği için sevgi buluyordu; sevgi bir haberci gibi önden gidiyordu, tertemiz misafir döşekleri gibi seriliydi her yere ve insanların gözlerinde “hoş geldin” armağanları vardı. Kadınlar bu duyguyu açıkça gösterebiliyorlardı, ama bazen bir çayırın kenarından geçilirken, yaşlı bir köylünün orada durup ölümün ta kendisi gibi orağıyla selam verdiği de oluyordu.

Bu vadi bitiminde tuhaf insanlar yaşıyordu esasında. Ataları, Trento piskoposunun iktidar döneminde maden işçisi olarak Almanya’dan gelmişlerdi ve bugün bile İtalyanların arasına serpiştirilmiş, giderek ufalanan Alman taşları gibiydiler. Eski yaşam tarzlarını yarı yarıya korumuş, yarı yarıya unutmuşlardı ve neleri muhafaza ettiklerini herhalde kendileri de bilmiyordu artık. Baharda coşan dereler topraklarını alıp götürüyordu, bir zamanlar bir tepenin üstünde olup da şimdi bir uçurumun kıyısında kalan evler vardı, buna karşı bir şey de yapmıyorlardı ama modern dönem, evlerine en kötü süprüntüleri

dolduruyordu. Evlerde ucuz, cilalı dolaplar, eğlenceli kartpostallar, yağlıboya baskı tablolar vardı, ama Martin Luther zamanında bile yemek konmuş olabilecek tabak çanağa da rastlanabiliyordu. Zira Protestandılar; ecnebileşmemelerinin tek nedeni inançlarına sımsıkı sarılmaları olsa da, iyi birer Hıristiyan sayılmazlardı. Yoksul olduklarından hemen hemen tüm erkekler evlendikten kısa süre sonra karılarını bırakıp Amerika'ya gidiyor, geri döndüklerinde uygarlığın keskin ruhunu değil, biriktirdikleri üç-beş kuruşu, şehir genelevlerinin alışkanlıklarını ve inançsızlığı getiriyorlardı.

Homo daha en başında, kafasını çok meşgul eden bir hikâyenin anlatıldığını duydu. Çok değil, en fazla on beş yıl önce çiftçinin biri uzun süre Amerika'da kaldıktan sonra karısının yanına dönmüş. Tekrar bir araya geldikleri için bir süre sevinmişler, birikmiş son paraları da suyunu çekene dek keyiflerine bakmışlar. Amerika'dan bekledikleri birikmiş para bir türlü gelmeyince çiftçi –bu yöredeki tüm çiftçiler gibi– geçimini seyyar satıcılıkla sağlamak üzere yola koyulmuş, karısı da hiç kazanç sağlamayan çiftliği yeniden idare etmeye başlamış. Ama adam bir daha geri dönmemiş. Birkaç gün sonra uzak çiftliklerden birine Amerika'dan bir çiftçi gelmiş, kocası gittiğinden bu yana ne kadar zaman geçtiğini karısına günü gününe söylemiş, veda günü yedikleri yemeğin ayısından istemiş, çok önce ellerinden giden inekten bile haberdarmış, uzaktayken başının üzerindeki gökten farklı bir göğün ona bahsettiği çocuklarla da gayet iyi geçinmiş. Huzur ve refah dolu günlerden sonra bu çiftçi de öteberiyle birlikte yola koyulmuş ve bir daha geri dönmemiş. Bu olay yörede üç dört kez daha tekrarlandıktan sonra adamın dışarıda erkeklerle beraber çalışırken onları sorguya çekmiş bir dolandırıcı olduğu anlaşılmış. Sonra adam bir yerde yetkili makamlarca tutuklanıp hapse

atılmış ve kadınlar onu bir daha görmemişler. Hepsi de üzölmüş buna, zira her biri birkaç gün daha onunla olmak, gülünç duruma düşmemek için anlarıyla yüzleştirmek istemiş; çünkü kadınlar kendi bellekleriyle örtüşmeyen bir şeyler sezinledikleri iddiasındaymış ama haklarından yeniden yararlanan kocaya zorluk çıkarmayı göze alacak kadar da emin de olamamışlar.

Bu kadınlar böyleydi işte. El genişliğinde kırmızı, mavi ya da turuncu farbalı kahverengi yün işliklerin altındaydı bacakları, başlarına ve göğüslerinin üzerine çaprazlamasına bağladıkları eşarplar ise modern desenli ucuz fabrika basmasıydı ama renklerin bir şeyi ya da dağılımı atalarının yüzyıllarına işaret ediyordu. Alışılmış köylü kıyafetlerinden çok daha eskiydi bu, çünkü sadece bir bakıştı, geç kalmış, tüm zamanların içinde gezinmiş, bu günlere bulanık ve halsiz ulaşmış bir bakış; yine de insan onlara baktığında bu bakışı belirgin bir biçimde üzerinde hissediyordu. Kütük kayak gibi tek parça odundan yontulmuş, bozuk yollardan ötürü tabanlarına bıçak benzeri iki demir pençe atılmış ayakkabıları, mavi ve kahverengi çoraplarıyla Japon kadınları gibi yürüyorlardı. Durup bekleyecekleri vakit yol kenarına değil, patikanın düz zeminine oturuyor, dizlerini zenciler¹ gibi yukarı çekiyorlardı. Ara sıra eşekleri üzerinde dağa çıktıklarında da etekleri üzerine oturmuyorlardı, erkekler gibi ve duyarsız uyluklarla yük eyerlerinin keskin tahta kenarlarına ilişiyor, bacaklarını yine yakışksız bir biçimde yukarı çekiyor ve bedenlerinin üst kısmının usul usul sallanan hareketiyle kendilerini taşıyorlardı.

Şaşırtıcı derecede samimi bir nezakete ve sevimliliğe de sahiplerdi ama. Evlerinin kapıları tıklatıldığında, dü-

1. Kelime yazarın vurgusuna sadık kalınarak çevrilmiştir. (Y.N.)

Bir insana güvenmediğinde sadakatin en açık işaretleri bile sadakatsizliğin işaretlerine dönüşür, güvendiğinde ise sadakatsizliğin elle tutulur kanıtları bile yanlış anlaşılabilir, büyüklerinin haksız yere cezalandırdığı bir çocuk gibi ağlayan sadakate dönüşür.

Musil, 1911'de yayımlanan *Birleşmeler*'den sonra yine kadın karakterlere odaklandığı *Üç Kadın*'da farklı toplumsal sınıflardan gelen üç kadının hikâyesini anlatıyor. Öykülere ismini veren ve hayatlarındaki erkeklerin bakışından gördüğümüz bu kadınlar ilk bakışta öykülerin odak noktası değilmiş gibi görünseler de üç erkeğin kaderine hükmeden, olayları belirleyen onlar: Köylü Grigia, aristokrat Portekizli ve tezgâhtar Tonka.

Üç Kadın, edebiyat gezegeninin dâhi münzevisi Musil'in hayatının eseri kabul edilen *Niteliksiz Adam*'dan önceki son aşama.

“Hiçbir romancı benim için Robert Musil kadar değerli değildir.”
Milan Kundera

#avusturyaedebiyatı #aşk #evlilik #ayrılık #yalnızlık # sadakat

